

ОЦІНКА СТАНУ УКРАЇНСЬКОГО ПАРЛАМЕНТАРИЗМУ НА ОСНОВІ КЕРІВНИХ ПРИНЦИПІВ ДЕМОКРАТИЧНИХ ПАРЛАМЕНТІВ

*Олена ЧЕБАНЕНКО,
Лабораторія законодавчих ініціатив*

ЛАБОРАТОРІЯ
ЗАКОНОДАВЧИХ
ІНІЦІАТИВ
www.parlament.org.ua

ПЕРЕДУМОВИ

- Тривала співпраця з Верховною Радою України та різними парламентськими організаціями
- Тривала співпраця з Програмою сприяння парламенту
- Біла книга українського парламентаризму

КЕРІВНІ ПРИНЦИПИ ДЕМОКРАТИЧНИХ ПАРЛАМЕНТІВ

(Benchmarks for Democratic Legislatures)

- Парламентська Асоціація країн співдружності
- Світовий Банк
- Національний демократичний інститут міжнародних відносин
- Програма розвитку ООН
- Міжпарламентський Союз

КЕРІВНІ ПРИНЦИПИ ДЕМОКРАТИЧНИХ ПАРЛАМЕНТІВ (Benchmarks for Democratic Legislatures)

- **Міжнародний стандарт
(універсальний та апробований
інструмент)**
- **Методологія оцінки стану
парламентаризму в державі
(законодавства та політичних
практик)**
- **Матриця вироблення
рекомендацій щодо
реформування**

ЗАВДАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

- **Аналіз Керівних принципів як методології оцінки стану роботи парламенту в державі**
- **Оцінка стану українського парламентаризму на основі Керівних принципів**
- **Оцінка рекомендацій Білої книги українського парламентаризму з точки зору наближення до вимог Керівних принципів**

ТЕМАТИЧНІ БЛОКИ КЕРІВНИХ ПРИНЦИПІВ ДЕМОКРАТИЧНИХ ПАРЛАМЕНТІВ

I. ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ

1. Загальні принципи

1.1. Вибори

1.2. Право кандидатів бути обраними
(пасивне виборче право)

1.3. Несумісність посад

1.4. Імунітет

1.5. Пільги та винагороди

1.6. Відставка

1.7. Інфраструктура

ТЕМАТИЧНІ БЛОКИ КЕРІВНИХ ПРИНЦИПІВ ДЕМОКРАТИЧНИХ ПАРЛАМЕНТІВ

II. ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ПАРЛАМЕНТУ

2. Процедури та сесії

- 2.1. Регламент
- 2.2. Голова (спікер)
- 2.3. Сесії
- 2.4. Порядок денний
- 2.5. Дебати (обговорення)
- 2.6. Голосування
- 2.7. Записи

3. Комітети

- 3.1. Організація
- 3.2. Повноваження

4. Політичні партії, партійні групи, міжпартійні групи

- 4.1. Політичні партії
- 4.2. Партійні групи
- 4.3. Міжпартійні групи

5. Парламентський апарат

- 5.1. Загальні принципи
- 5.2. Відбір кадрів
- 5.3. Сприяння
- 5.4. Організація та менеджмент

ТЕМАТИЧНІ БЛОКИ КЕРІВНИХ ПРИНЦИПІВ ДЕМОКРАТИЧНИХ ПАРЛАМЕНТІВ

ІІІ. ФУНКЦІЇ ПАРЛАМЕНТУ

6. Законодавча функція

6.1. Загальні принципи

6.2. Законодавча процедура

6.3. Громадськість і законодавство

7. Контроль функція

7.1. Загальні принципи

7.2. Фінансовий і бюджетний контроль

7.3. Недовіра та імпічмент

8. Представницька функція

8.1. Зв'язок з виборцями

8.2. Парламентські мережі та дипломатія

ТЕМАТИЧНІ БЛОКИ КЕРІВНИХ ПРИНЦИПІВ ДЕМОКРАТИЧНИХ ПАРЛАМЕНТІВ

IV. ПАРЛАМЕНТСЬКІ ЦІННОСТІ

9. Доступність

9.1. Громадяни і преса

9.2. Мови

10. Етичне врядування

10.1. Прозорість і доброчесність

УКРАЇНА: часткова невідповідність законодавства Керівним принципам

- Термін перебування членів парламенту на посаді має відповідати потребам їхньої відповідальності та регулюватися регулярними та періодичними виборами.
- Парламент повинен забезпечити адекватні можливості для всіх парламентарів обговорити законопроекти перед голосуванням.
- Голосування у комітетах мають бути публічними. Будь-які винятки повинні бути чітко визначені та закріплені у регламенті.
- Парламентські чиновники повинні мати доступ до необхідних дослідницьких, бібліотечних та інформаційно-комунікаційних ресурсів.
- Парламентські чиновники повинні слідувати приписам кодексу поведінки.
- Громадськість повинна мати можливість бути залученою до законодавчого процесу.
- Повинне бути передбачене існування позапартійного верховного або національного аудиторського органу, звіти якого мають вчасно подаватися до парламенту.
- Парламент повинен ухвалити кодекс діяльності (етичний кодекс), який має передбачити процедури регулювання конфліктів інтересів і отримання подарунків.

УКРАЇНА: невідповідність законодавства Керівним принципам

- Спеціальні заходи, спрямовані на заохочення політичної участі маргіналізованих груп, мають бути визначені та обмежені у часі для досягнення конкретних цілей.
- Законодавство повинно захищати інформаторів і свідків, які надають слідчим комісіям інформацію про корупційні або інші протиправні діяння.

УКРАЇНА: ВИСНОВКИ

Незважаючи на те, що більшість критеріїв демократичних парламентів знайшли своє відображення в українському законодавстві, їхній реальний вплив на ефективність функціонування законодавчого органу часто є обмеженим. Причини цього:

- 1. Недостатня деталізація певних приписів у законах і підзаконних нормативно-правових актах;**
- 2. Продиктовані політичною доцільністю практичні порушення законодавчих норм;**
- 3. Відсутність дієвих санкцій за порушення відвідних нормативних вимог.**

УКРАЇНА: рекомендації

- Реформа виборчого законодавства
- Посилення зв'язку депутатів з виборцями
- Імунітет і депутатські пільги
- Засади професійної етики
- Удосконалення законодавчого процесу
- Оптимізація структури Апарату ВРУ
- Більш повне інформування про діяльність ВРУ
- Розширення механізмів участі громадськості у законотворчому процесі
- Поліпшення механізмів контролю діяльності уряду
- Врегулювання статусу слідчих, тимчасових слідчих і тимчасових спеціальних комісій